

آذرینزدی

شیفته کتاب

پژوهش و نگارش:

حسین مسرّت

اندیشمندان یزد

۱۳۹۴

به نام کاتب هستی

- سرشناسه : مسرت، حسین، ۱۳۳۹ -
عنوان و نام پدیدآور : آذر یزدی شیفته کتاب
مشخصات نشر : یزد: اندیشمندان یزد، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری : ۱۱۸ ص.
شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۷۳۵۷-۵۸-۳ : ۱۵۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست‌نویسی : فیاپی مختصر
یادداشت : فهرست‌نویسی کامل این اثر در نشانی:
<http://opac.nlai.ir> قابل دسترسی است.
یادداشت : کتابنامه
شماره کتابشناسی ملی : ۳۸۴۵۱۳۰

نام کتاب: آذر یزدی، شیفته کتاب
پژوهش و نگارش: حسین مسرت
نگاره جلد: سیدمحمد حسینی
واژه‌چین: نجمه ملاحاجی
ناشر: اندیشمندان یزد
ناظر چاپ: سیدمحمد موسوی
چاپ نخست: بهار ۱۳۹۴
چاپ: زیتون
شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه
بها: ۱۵۰۰۰۰ ریال
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۳۵۷-۵۸-۳

نشانی ناشر: یزد، خیابان فرخی یزدی، بازارچه (پاساژ ۱۱۰)، تلفن: ۰۹۱۳۳۵۶۶۶۷۲-۰۳۵-۳۶۲۶۹۳۳۰

با سرمایه: بنیاد فرهنگی پژوهشی ریحانةالرسول یزد

مهدی آذر یزدی

وجود کتاب‌های متعدد و فیلم‌های مستند و سخن بزرگان عرصهٔ ادب دربارهٔ مهدی آذر یزدی، گواه عظمت شخصیت اوست که با سادگی و پرهیز از ریاکاری و عشق ورزیدن به کتاب و نویسندگان آن، به جایگاهی دست یافته که اکنون به عنوان یک چهرهٔ بین‌المللی در محافل فرهنگی، بخصوص در موضوعات کتاب کودک مطرح نموده است.

افتخار دارم در نزدیک به بیست سال آخر زندگی او به جهاتی با او محشور بودم، یکی چون در سمت مدیر کلی ارشاد یزد نزدیک به شش سال افتخار کاری داشته تا دربارهٔ کتاب‌های او و محل زندگانی و ایجاد یک کتابخانه برای او خدماتی ارائه کنم. دیگر، جهت تدوین دانشنامهٔ مشاهیر یزد، بستری ایجاد شد که مرتب ایشان به دبیرخانهٔ دانشنامه سر می‌زد و جهت دیگر، برگزاری نخستین نكوداشت وی با حضور شخصیت‌هایی چون: دکتر حسن حبیبی و دکتر اسلامی ندوشن بستر ارادت خاصی را ایجاد نمود. یادداشت‌های متعدد از وی نزد حقیر به یادگار مانده که گواه وسعت دید و مهربانی و محبت او به مؤسسهٔ ریحانةالرسول و همهٔ عوامل آن و این ذره دارد که برگ زرینی بر توفیقات مؤسسه می‌باشد و سرانجام آنکه طرح جایزهٔ بین‌المللی آذر یزدی که با همکاری شورای کتاب کودک در جریان است جزوه برنامه‌های مؤسسه برای آذر هم‌اکنون در حال اجراست و چاپ این کتاب در همین راستاست، همچنین در موزهٔ عروسک ملل، تندیس عروسک‌گونهٔ آذر با هزینهٔ این مؤسسه تهیه و به نمایش گذاشته شده است.

من هرگز در عقاید دینی او کنکاش نکردم، اما فردی مقتید به آداب انسانی بود و غذایش نیم‌دانهٔ برنج، دانهٔ انگور و میوه‌های نه چندان مرغوب بود تا بتواند از سرآمد پولش کتاب بخرد و آخر الامر اینکه رمز جاودانگی آذر را باید در دوست داشتن مردم و خدمت به کودکان از طریق داستان دانست. از جناب آقای مسرت که بستر آشنایی اولیهٔ من با آقای آذر یزدی بودند، سپاسگزاری نموده، امیدوارم این کتاب، در معرفی بیشتر آذر یزدی مؤثر باشد.

ایام عزت عزیزان مستدام باد

یزد - بهار ۱۳۹۴

میرزا محمد کاظمینی

مؤسسهٔ فرهنگی و پژوهشی ریحانةالرسول یزد

فهرست مندرجات

هفت	دیباچه.....
۱	• بخش نخست: آشنایی با کتاب.....
۱	کودکی.....
۳	عقدۀ کتاب.....
۴	نوجوانی.....
۵	بهشت موعود.....
۱۱	فتح هندوستان.....
۱۳	سفر به تهران.....
۱۵	کار در تهران.....
۱۹	• بخش دوم: کتابشناسی.....
۱۹	حیات کتابشناسی.....
۲۱	مجموعۀ راهنمای کتاب.....
۲۹	فهرست نویسی.....
۳۳	• بخش سوم: خدمتگزاری عالم کتاب.....
۳۳	مقدمه نویسی.....
۳۴	تصحیح.....
۳۵	تهیۀ فهرست اعلام.....
۳۷	تألیف کتاب با نام مستعار.....
۳۹	نشر کتاب.....

۴۰	تألیف
۴۱	کتابفروشی
۴۱	خرید کتاب
۴۴	نقد کتاب
۴۶	کتاب خواندن و عشق کتاب
۵۴	اهدای کتابخانه
۵۶	سرانجام عمر
۶۱	• بخش چهارم: آثار
۶۱	مقدمه
۶۴	قصه‌های خوب برای بچه‌های خوب
۷۰	قصه‌های تازه از کتاب‌های کهن
۷۲	شعر قند و عسل یا حکایت پشه و زنبور عسل و گاو
۷۳	قصه‌های ساده
۷۴	مثنوی بچه خوب
۷۵	مثنوی معنوی
۷۷	عاشق کتاب و بخاری کاغذی
۷۷	گریه ناغلا و گریه تنبل
۷۹	مکتب‌خانه، فرهنگ لغات یزدی و
۸۱	گفتگوها
۸۱	نامه‌ها
۹۵	• بخش پنجم: کارنامه و کتابشناسی آذر یزدی
۹۵	کتابشناسی آثار مهدی آذر یزدی
۱۰۲	کتابشناسی آذر یزدی
۱۰۵	دیگر آثار نویسنده درباره آذر یزدی

دیباچه

مهدی آذر یزدی را اهل کتاب، بویژه اهالی فرهنگ و ادب، با «قصه‌های خوب برای بچه‌های خوب» می‌شناسند. او را داستان‌نویسی می‌دانند که با درک بایستگی نگارش کتاب برای کودکان و نوجوانان ایران، در زمانی که کمتر کسی به اندیشه نگارش چنین کتاب‌هایی بود، او را پیشگام و یا پیش‌آهنگ داستان‌نویسی برای این گروه سنی می‌دانند. او نه با الگوپذیری از داستان‌نویسان بیگانه که خود و از اندیشه خود پای بدین میدان نهاد و با بازنویسی متون ادبیات غنی فارسی برای کودکان و نوجوانان، راهی نو را در ادبیات فارسی پیش روی نویسندگان آینده نهاد. اگر زمانی تنها دفترهای هشت‌گانه قصه‌های خوب یا دفترهای ده‌گانه «قصه‌های تازه از کتاب‌های کهن» هر دو اثر آذر یزدی، ویژه بازنویسی داستان‌های آموزنده زیبا و پندآموز ادبیات فارسی بود. اکنون ده‌ها گونه از این بازنویسی‌ها راهی بازار کتاب شده و به گونه‌ای آن را اشباع نموده است بگذریم. دفتری که پیش روست قصد دارد، چهره‌ای دیگر از آذر یزدی را رخ بنمایاند؛ آن هم شناسایی و بازگویی کوشش‌های خستگی‌ناپذیر او در عرصه چاپ کتاب،

فهرست‌نگاری، کتابشناسی و تصحیح و نیز تلاش برای آشنایی خوانندگان با کتاب‌های خوب است.

زندگی کتابی آذر را به گفته یکی از خبرگان اهل کتاب، باید به سه دوره تقسیم کرد: دوره حسرت کتاب، دوره عسرت کتاب و دوره حسرت کتاب‌های ناخوانده. او در گفت‌وگوهایش همواره خود را یک عاشق و دلباخته مخلص کتاب دانسته که زندگی بدون آن را به هیچ وجه برای خود متصور نمی‌بیند. او زندگی‌اش را به پای کتاب ریخت؛ کتاب خرید، کتاب خواند، کتاب نوشت و به گفته خودش سرانجام «کتاب» شد.

آذر یزدی در صنعت نشر ایران تجربه‌های گرانقدری اندوخته بود. به حدی که در تمام زمینه‌های آن اعم از: تصحیح، غلط‌گیری، نمونه‌خوانی، مقدمه‌نویسی، فهرست‌نگاری، تدوین فهرست اعلام، تنظیم، تدوین، تألیف، بازنویسی، کتابفروشی و نشر، کارنامه سودمند و قابل‌پذیرشی از خود به یادگار نهاده است که نگارنده در این کتابچه کوشش نموده چکیده‌وار به برخی از برجسته‌ترین کارهای او اشاره بنماید. بی‌گمان بررسی کامل کارنامه آثار او بویژه در زمینه ادبیات کودک فراتر از وظیفه این کتاب است. زیرا این کتاب تنها به فعالیت‌های او در عرصه کتابگزاری خواهد پرداخت.

این کتاب به قصد نگارش زندگی‌نامه آذر یزدی نوشته نشده و چنانکه در کتابشناسی آذر خواهد آمد، هم خود در گفتگوهای چندانگانه که از او در دست است به زندگی کامل خود پرداخته و هم دیگران تقریباً به تمامی در این عرصه و

دیگر جنبه‌های زندگی ادبی او قلم زده‌اند و حق آذر را ادا کرده‌اند.

هر چند نگارنده بر این باور است که هنوز بسیاری از زوایای افکار و آثار آذر بویژه جهان‌بینی او و گوشه‌های دیگری از زندگی فرهنگی او و نقش او در پی‌ریزی ادبیات کودک و نوجوان باید کاویده شود و خود نیز معترف است آنچه تدوین نموده، نه به تمامی بلکه بخشی از کارنامه کتابی اوست. شاید در آینده‌ای نزدیک فرصت گردآوری کارنامه کامل او به دست آید و نقش وی بیش از پیش نمایان شود.

نگارنده وظیفه خود می‌داند که نخست از پژوهشگر گرامی آقای سید فرید قاسمی که اندیشه تدوین این کتاب را در ذهن نگارنده پرورانده و نخستین بار کتابی مختصر را به نام «آذر یزدی، مشاهیر کتابشناسی معاصر ایران» را از نگارنده در سلسله انتشارات خانه کتاب ایران چاپ کرده، سپاسگزاری نماید. دوم از آقای میرزاحمد کاظمینی، بنیانگذار بنیاد ریحانةالرسول یزد که با رویی گشاده هزینه چاپ این کتاب را بر عهده گرفتند، قدردانی نماید.

در پایان از آقای سیدمحمد موسوی به واسطه نظارت بر چاپ این کتاب و خانم نجمه ملاحاجی به واسطه حروف‌چینی دقیق و آقای سیدمحمد حسینی به دلیل نگاره روی جلد تشکر نماید.

یزد، حسین مسرت

بهار ۱۳۹۴

hmasarrat@yahoo.com